

SOMA REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

LİSE SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN MESLEK SEĞİMİNİN AİLE VE SOSYAL MEDYA DEĞİŞKENLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

**MURADIYE GÜNDOĞAN
MEHMET FATİH BİLGİN
UFUK IŐIK**

SOMA, 2023

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ BÖLÜM	2
1. Giriş	2
1.1. Problem Durumu.....	3
1.2. Araştırmanın Amacı	5
1.3. Araştırmanın Önemi.....	5
1.4. Varsayımlar	5
1.5. Sınırlılıklar.....	6
İKİNCİ BÖLÜM	6
2. Yöntem	6
2.1. Araştırma Deseni	6
2.2. Evren ve Örneklem	6
2.3. Veri Toplama Araçları	7
2.4. Verilerin Toplanması	7
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	7
3. Bulgular, Sonuç ve Öneriler	7
3.1 Bulgular	7
3.2 Sonuç ve Öneriler	13
KAYNAKÇA	15

BİRİNCİ BÖLÜM

1. Giriş

Bireyler, toplumların beklentilerine yönelik olarak en önemli süreçlerden biri olan eğitim-öğretim faaliyetlerinde bulunma ve bu sürecin sonunda meslek sahibi olma, mesleklerinde iyi bir yere gelme durumundadırlar. Bu bağlamda meslek kavramını “belli bir eğitim ile kazanılan sistemli bilgi ve becerilere dayalı, insanlara yararlı mal üretmek, hizmet vermek ve karşılığında para kazanmak için yapılan, kuralları belirlenmiş iştir” (TDK, 2014) şeklinde ifade edebiliriz. Her bireyin yaşamı boyunca geçimi sağlamak amacıyla yapacağı düzenli ve sürekli bir işinin olması o bireyin mesleğinin de bir göstergesidir (Vurucu, 2010). Bireylerin bu konuda verebileceği en önemli kararlardan bir tanesi de meslek seçimidir. Meslek seçimi ile birey kendi yaşam biçimini de belirlemiş, birçok konu da bu karara bağlı olarak etkilenmiş olacaktır.

Meslek seçimini bireylerin kendi ilgi, yetenek, ihtiyaç, psikolojik durum, sosyo-ekonomik durum ve cinsiyet vb. gibi etkenler doğrultusunda meslek dalları içerisinde kendisine uygun olan bir mesleğe yönelmesi ve belirlediği mesleğe ulaşmak için göstermiş olduğu çabalar şeklinde tanımlayabiliriz (Naiboğlu, 2020). Meslek seçiminde alınan kararlar çoğu zaman bireyin hayatına yön verecek ve sonraki yıllarda alacağı kararların da belirleyicisi olacaktır. Bu sebeple bireylerden kendilerine en uygun mesleği seçerek hayatlarını istedikleri şekilde devam ettirmeleri beklenmektedir. Birey seçeceği meslekle sadece yapacağı işi değil bununla birlikte gelir düzeyini, yaşayacağı çevreyi, toplum içindeki statüsünü ve sosyo-ekonomik etkenlerini de belirlemiş olacaktır (Kutluca, 2020). Meslek seçimi ve karar alma sürecinde toplumda meydana gelen ekonomik, teknolojik, kültürel vb. değişimlerin getirdiği çeşitli meslek gruplarının farkındalıklarını da kazanmalıdır. Birey meslek seçimi yaparken çeşitli faktörlerden etkilenmektedir. Alan taraması yapıldığında bu faktörleri biyolojik (yaş, cinsiyet, fiziksel özellikler vb.), sosyolojik (duygular, değerler, baskılar, sosyal sınıf), psikolojik (tutum, değer ve yetenekler), ekonomik (ailenin ekonomik düzeyi, ülkenin ekonomik durumu), politik (mesleğe başlama olanakları, eğitim ve gelişim fırsatları) ve şans (doğal afetler, beklenmedik olaylar) ile ilgili etmenler şeklinde sınıflandırabiliriz (Soysal ve Arıcıoğulları, 2021). Bu sınıflandırmalara bakıldığında aile ve sosyal medyanın da bireylerin meslek seçimini önemli bir ölçüde etkilediği gözlenmiştir.

Aile, toplumların şekillenmesinde ve belirlenmiş olan amaçlara ulaşılmasında önemli bir rolü vardır ve bireylerin mesleki ve eğitsel planlarında alacakları kararları etkileyici bir duruma sahiptir. Bireylerin kişiliğinin oluşmasında ve karakterinin şekillenmesinde etkin olduğu gibi meslek seçimine de doğudan ya da dolaylı olarak etkilere sahiptir. Meslek seçiminde ailenin etkisine bakıldığında aile bireyin meslek seçimi sürecinde seyirci değil birer katılımcı olarak yer almalıdırlar. Aileler yalnızca aile içi ilişkilerinde bireye göstermiş oldukları tutumları (demokratik, otoriter ve kabul edici vb.) değil meslek gelişimini de destekleyici tutum ve davranışlar ile bireylerin meslek seçimi etkilemektedir. Ailelerin meslek seçim süreci, meslekleri seçerken ilgi, yetenek, değer gibi konularda bilgi düzeyleri arttıkça daha olumlu bir tutum göstermektedirler (Vurucu, 2010). Bireylerin ilgi ve yeteneklerinin farkına vararak onlara en uygun mesleklerin hangileri olabileceğini araştırmalıdır. Bununla birlikte bireyin kişilik özelliklerini tanıyarak birey için doğru olacak mesleğe yönlendirmede yol gösterici olmalıdır (Özcan ve Eranıl, 2018).

Meslek seçimini etkileyen bir diğer faktör de sosyal medyadır. Son yıllarda teknolojinin de hızlı bir şekilde gelişmesi ve yaygınlaşmasıyla birlikte toplumsal yaşamda da önemli bir yeri olduğu düşünülmektedir. Bireylerin gelecek için de önemli kararlar almasında, kişiler arası iletişimin şekillenmesinde de sosyal medyanın belirleyici bir rolü olduğu söylenebilir. Bireylerin sosyal medya kullanımında karşılaştıkları içerikler ile meslek seçimi arasında bir ilişki olduğu gözden kaçabilecek bir durumdur (Kutluca, 2020). Bu hususta internet ve sosyal medya kullanımının meslek seçiminde belirleyici bir etken olduğu da göz önüne alınarak bu çalışmada sosyal medyanın da meslek seçimi sürecinde bireyler üzerindeki etkisi araştırılmak istenmiştir.

1.1. Problem Durumu

Meslek seçimini bireylerin kendi ilgi, yetenek, ihtiyaç, psikolojik durum, sosyo-ekonomik durum ve cinsiyet vb. gibi etkenler doğrultusunda meslek dalları içerisinde kendisine uygun olan bir mesleğe yönelmesi ve belirlediği mesleğe ulaşmak için göstermiş olduğu çabalar şeklinde ifade etmiştik. Bireylerin meslek seçim sürecinde aile ve sosyal medyanın son derece etkili olduğu belirtilmektedir. Bireyler meslek seçerken, seçeceği meslekler konusunda çalışma alanlarının analizi, çalışacağı sektörün bireye sunduğu avantaj ve dezavantajları hakkında bilgi sahibi olma, seçeceği mesleklerde çalışan kişilerden mesleki deneyimlerinden faydalanılması gerekmektedir. Fakat

bireylerin bu durumları değerlendirmeye almadan aile ve sosyal medyanın etkisiyle seçim yapmaları daha sıklıktadır (Tanhan ve Yılmaz, 2017).

Lise dönemi bireyler için meslekler ile ilgili karar verme bakımından kritik bir zaman olarak düşünülebilir. Bireyler bu dönemlerinde, meslek olarak karar verecekleri alanları belirlemek ve meslekler hakkında bilgi sahibi olma durumundadırlar. Meslek seçiminde bireyin sadece nasıl bir meslekte çalışmak istediği ile ilgili olmayıp, aynı zamanda nasıl bir hayat standartları içinde yaşamak istediğini de etkileyen bir karar olduğu için oldukça önemlidir (Kutluca, 2020). Meslek sahibi olma ve meslek seçimi süreci bireyin eğitim hayatı boyunca elde ettiği bilgi ve beceriler ile birlikte lise son (12. sınıf) sınıfı düzeyinde seçim yapmasıyla başlar (Naiboğlu, 2020).

Günümüzde lise çağındaki bireylerin günlerinin büyük bölümünü okul ya da ailesiyle birlikte geçirmek yerine sosyal medyayı tercih etmektedir. Sosyal medya kontrolsüz, dikkatsiz ve bağımlılık düzeyinde kullanılmaya başlanıldığında kişiler arası ilişkilerde sorunlar yaşama ve akademik başarıda düşüş yaşama gibi durumlara yol açarken bireyleri duygusal ve davranışsal olarak da etkilemektedir (Vurucu, 2010). Sosyal medyayı kontrolsüz bir kullanım artmasıyla birlikte bu uygulamaları kullarımdaki amaç beğenilmek ve onaylanmak olduğu görülebilir. Bireylerin çeşitli uygulamalar yoluyla içerik üretmek, içerik üreterek kısa yoldan ünlü ve para sahibi olmaya çalıştıkları da gözlenmektedir. Bununla birlikte bireyler sosyal medya uygulamalarında gördükleri, rol model aldıkları “youtuber” ya da “fenomen” olarak adlandırılan kişilerin duğu, düşünce ve davranışlarını kendilerini ne derece etkilediğini sorgulamadan, eleştirisi süzgecinden geçirmeden kabul edebilmektedirler (Kutluca, 2020). Bu sebeple bireyler bazı meslek gruplarına akılcı ve gerçekçi olmayan inançlar ile meslek seçimine yönelebilmektedir. Sosyal medya kullanımının da artmasıyla birlikte meslek seçiminden belirleyici bir rol oynadığı düşünülmektedir.

Bu çalışma kapsamında Fen, Anadolu, Meslek ve İmam Hatip Lisesi türlerinde öğrenim görmekte olan 12. Sınıf öğrencilerin yılsonunda üniversite ve bölüm tercihleri vereceklerini düşünerek karar verme sürecinde aile ve sosyal medya değişkenlerinden hangisinin daha fazla etkili olduğu araştırılmıştır. Bununla birlikte lise türlerine göre de bireylerin kullandıkları uygulamalarında farklılık gösterip göstermediği, meslek seçimi sürecinde karar vermelerinin değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediği de araştırılmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın genel amacı lise son sınıf öğrencilerinin meslek seçimi yaparlarken, seçimlerinin “aile” veya “sosyal medya” değişkenlerine göre ne şekilde etkilendiklerini incelemektir. Araştırma sonrasında elde edilen bulgulara göre öğrencilerin meslek seçimlerinde karar verme sürecine ilişkin yol gösterici olması ve bulgularda olumsuz durumların olması durumunda önleyici bir etken olabileceği düşünülmektedir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Son zamanlarda lise çağındaki bireylerin sosyal medyayı yoğun bir şekilde ve bilinçsiz olarak kullandıkları görülmektedir. Bununla birlikte değişen ve gelişen dünyada bireylerin meslek seçimlerine ilişkin düşüncelerinin incelenmesinin de önemli olduğu düşünülmektedir. Bu sebeple lisede okuyan bireylerin sosyal medya tutumlarının ve meslek seçimine ilişkin etkilerinin incelenmesinin gerekli olduğu düşünülmektedir (Kutluca, 2020). Sosyal medya gün geçtikçe kendisini yenileyen ve önemi artan bir mecradır. Sosyal medya her an gelişen, yenilenen ve yaygınlaşan olmakla birlikte lisede okuyan bireyler tarafından da kullanıldığı düşünüldüğünde meslek seçimi ve sosyal medya arasında bir ilişki olup olmadığının incelenilmesi önemli görülmektedir.

Yapılan araştırmalara bakıldığında meslek seçimini etkileyen çeşitli faktörler bir tanesi de “aile” faktörüdür. Aile de bireylerin meslek seçiminde yönlendirme ve karar verme süreçlerinde etkin olabilmektedir. Bu çalışma kapsamında meslek seçimini etkileyen faktörler arasında ailenin olduğu bilinmekle birlikte, değişen ve gelişen bir çağda sosyal medyanın da aile faktörü gibi ne derece etkili olduğunu ortaya çıkarmak amacıyla “aile” ve “sosyal medya” değişkenlerinin meslek seçimine etkisi incelenmiştir.

1.4. Varsayımlar

Araştırmanın varsayımları şunlardır:

1. Araştırmaya katılan lise son sınıf öğrencilerinin sorulara içtenlikle cevap verdikleri varsayılmıştır.
2. Hazırlanan görüşme formu sorularının araştırmaya nitelikli veri sağlayacağı ve araştırma konusunun sınırlarını aşmayacak nitelikte olduğu varsayılmıştır.
3. Araştırma evreninden seçilen çalışma grubunun, evreni temsil edebilecek yeterlikte olduğu varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırmanın sınırlılıkları şunlardır:

1. Manisa ili Soma ilçesinde bulunan belirlenen liselerin son sınıf öğrencisi 235 öğrenci ile sınırlıdır.
2. Araştırma sonrasında elde edilecek bulgular öğrencilerin anket sorularına verdikleri cevaplar ile sınırlıdır.
3. Araştırmada elde edilecek bulgular meslek seçimini etkileyen faktörlerden “sosyal medya” ve “aile” değişkenleri ile sınırlıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. Yöntem

Araştırmanın ikinci bölümünde araştırmanın yöntemi ile ilgili detaylar açıklanacaktır. Öncelikle araştırma deseni ve evren/örneklem bilgileri belirtilecektir. Sonra veri toplama araçları ile verilerin toplanması ve çözümlenmesi süreçleri detaylandırılacaktır.

2.1. Araştırma Deseni

Bu çalışmada lise son sınıf öğrencilerinin meslek seçimi sürecinde, aile ve sosyal medya değişkenlerinden hangisinin daha belirleyici olduğu saptanması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden anket yoluyla bilgi toplama amaçlanmıştır. Anket, sistematik bir veri toplama yöntemi olup, veriler önceden belirlenmiş kişilere bir dizi soru sorarak elde edilir. Anket yöntemi ile farklı türlerde veri toplamak mümkündür. Araştırma kapsamında detaylı ve çok boyutlu nitel bilgi elde etmek amacıyla yapılandırılmış anket kullanılmıştır.

2.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmada çalışma grubu, Manisa ili Soma ilçesinde bulunan Soma Fen Lisesi, Fatih MTAL, Cemil Meriç Anadolu Lisesi ve Ali Uzunoğlu İmam Hatip Lisesi son sınıf öğrencilerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemiyle oluşturulmuş, her lise türünden toplam 235 lise öğrencisinden oluşmaktadır. Bu yöntemin seçilmesindeki amaç örneklemin küçük bir şekilde oluşturulması ve evren içerisinde yer alan lise son sınıf öğrencilerini yansıtmasıdır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada verileri elde etmek için, lise son sınıf öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörlerden “sosyal medya” ve “aile” faktörlerinden hangisinin daha fazla etkilediğini belirlemek amacıyla yapılandırılmış bir anket hazırlanmıştır. Hazırlanmış olan anket toplamda 15 sorudan oluşmaktadır ve rehber öğretmenler tarafından kontrol edilmiştir. Rehber öğretmenlerin ankete ilişkin görüşlerine bağlı olarak gerekli düzenlemeler yapılarak anket oluşturulmuştur.

2.4. Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri toplama aşamasında belirlenmiş olan okulların lise son sınıf öğrencilerine gerekli yerlerden izin alınarak belirtilen okullara gidilmiştir. Öğrenciler anketi doldurmadan önce ankete katılan öğrencilere çalışmanın amacı, içeriği, gizlilik konusu ve nasıl olacağı konuları hakkında kısa bilgiler verilmiştir. Anket soruları her katılımcıya aynı anlamı ifade edecek şekilde sunulmuştur. Anketi doldururken belirtilen bilgiler kapsamında içtenlikle kendilerini yansıtan seçenekleri işaretlemesinin çalışmanın amacı için önemli olduğu da belirtilerek anketlerin doldurulması sağlanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. Bulgular, Sonuç ve Öneriler

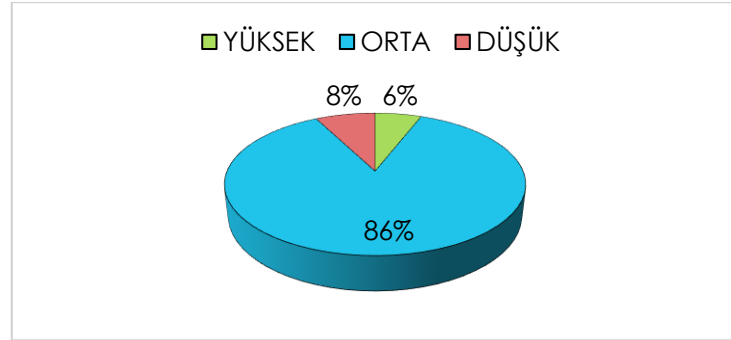
Araştırmanın bu bölümünde araştırmaya ilişkin bulgular, bulgular sonucunda elde edilen sonuçlar ve öneriler bulunmaktadır.

3.1 Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde belirlenen okullarda öğrencilere uygulanan anket sonuçları incelenmiş olup, araştırma sonuçlarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Araştırmaya toplamda 235 öğrenci katılmış olup, 96 erkek 139 kızdan oluşmaktadır. Öğrencilerin okullara ilişkin dağılımlarına bakıldığında 57 öğrenci Soma Fen Lisesinden, 64 öğrenci Fatih Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinden, 51 öğrenci Ali Uzunoğlu İmam Hatip Lisesinden ve 63 öğrenci de Cemil Meriç Anadolu Lisesinden ankete katılım sağlamışlardır. Anket içerisinde oluşturulan sorular doğrultusunda 235 öğrenci katılımlı çalışmada elde edilen bilgilerden esinlenerek, ifadeler yeniden gözden geçirilmiş ve aşağıda verilen anket sorularının sırasıyla cevaplanmasıyla son haline getirilmiştir.

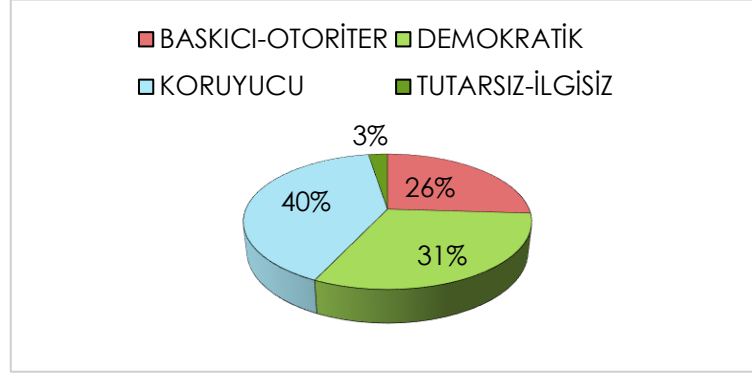
- Algıladığınız sosyo-ekonomik düzeyiniz?
- Algıladığınız anne-baba tutumu?
- Sosyal medyada günlük geçirdiğiniz süre?
- Anne ve babanızın hayalindeki meslek sizi etkiliyor mu?
- Ailenizin eğitim düzeyi sizin meslek seçimlerinizde etkili mi?
- Ailenizin mesleklere karşı ön yargısı meslek seçiminde etkili mi?
- Ailenizin sosyo-ekonomik düzeyi meslek seçiminde etkili mi?
- Meslek seçimi yaparken sosyal medyanın bir etkisi var mı?
- En çok hangi sosyal medya uygulamasını kullanırsınız? (Birden fazla işaretleme yapabilirsiniz?)
- Tüm soruları gözden geçirecek olsak meslek seçimi yaparken öğrenciler en çok ailenin mi yoksa sosyal medyanın mı etkisinde kalıyorsunuz?

S.1 Algıladığınız sosyo-ekonomik düzeyiniz?

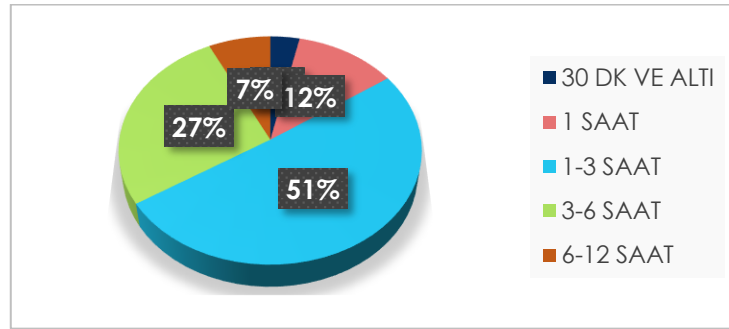
Algılanan sosyo-ekonomik düzeyi sorusuna öğrenciler sosyo-ekonomik düzeylerinin %86'sı orta düzeyde olduğunu, %6'sı yüksek ve %8'i düşük düzeyde olduğunu belirtmişlerdir. Bu grafiğe bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğu sosyo-ekonomik düzeylerini orta düzeyde ifade etmişlerdir.

S.2 Algıladığınız anne-baba tutumu?

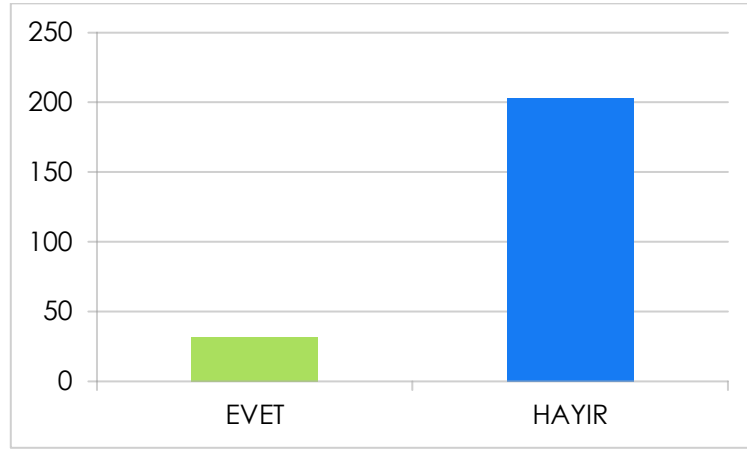
Algılanan anne baba tutumu sorusuna öğrencilerin %40'ı ailelerinin koruyucu, %31'i ailelerinin demokratik, %26'sı ailelerin baskıcı-otoriter ve %3'ü ailelerinin tutarsız ve ilgisiz bir tutum içerisinde olduğunu belirtmişlerdir. Bu grafiğe bakıldığında katılımcıların ailelerinin tutumlarının çocuklarına karşı daha olumlu olduğu, demokratik ve koruyucu bir yaklaşım sergiledikleri görülmektedir. Lise türünde algılanan anne-baba tutumuna ilişkin verilere bakılacak olursa okulların başarı düzeyi arttıkça ailelerin tutumlarının da değiştiği görülmektedir. Meslek lisesinde bulunan öğrenciler %45'i ailelerini baskıcı-otoriter diye nitelendirirken, Fen lisesi öğrencilerin %46'sı ailelerini daha çok koruyucu bir tutum içinde olduklarını belirtmişlerdir.

S.3. Sosyal medyada günlük geçirdiğiniz süre?

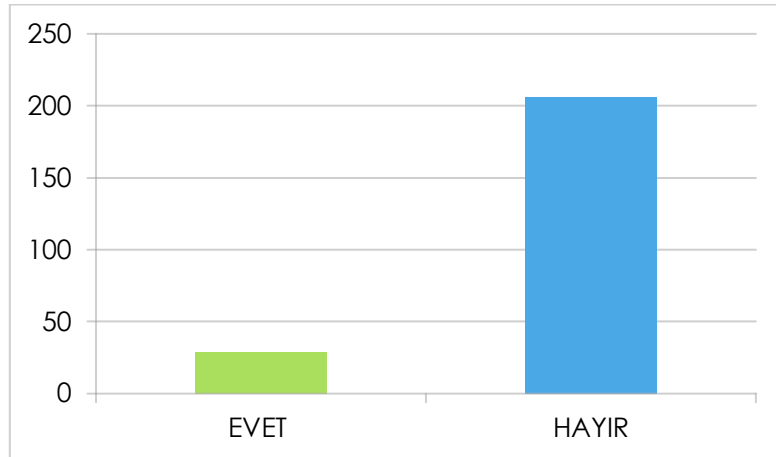
Sosyal medyada günlük geçirdiğiniz süre sorusuna öğrencilerin %51'i 1-3 saat, %27'si 3-6 saat, %12'si 1 saat, %7'si 6-12 saat ve %3'ü de 30 dk ve altı sosyal medyada geçirdiklerini ifade etmişlerdir. Genel olarak bakıldığında öğrencilerin büyük çoğunluğunun günlük en az 1 saatini sosyal medyaya ayırdığı görülmüştür. Lise türüne göre de sonuçlara bakıldığında ise akademik başarı ile birlikte geçirilen sürenin ilişkili olduğu anlaşılmıştır. Meslek lisesi öğrencilerinin diğer öğrencilere göre daha fazla sosyal medyada zaman geçirdiği anket sonuçlarında ortaya çıkmıştır.

S.4. Anne ve babanızın hayalindeki meslek sizi etkiliyor mu?

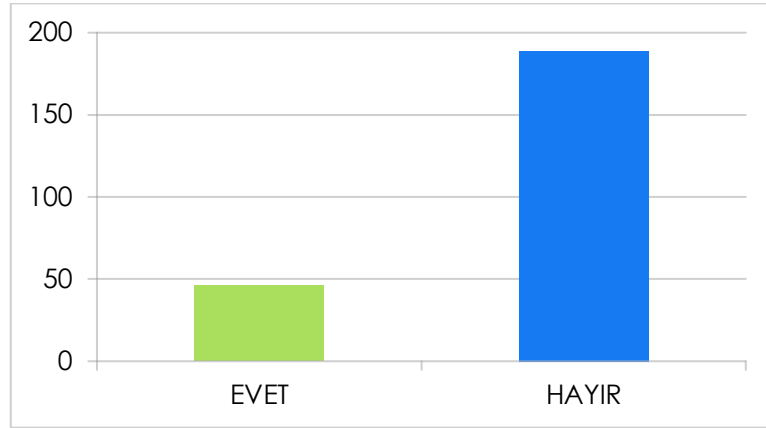
Anne-babanızın hayalindeki meslek sizi etkiliyor mu sorusuna öğrencilerden 203'ü (%86'sı) hayır cevabını, 32'si (%14'ü) evet cevabını vermiştir. Bu sonuçlara bakıldığında anne babaların hayalindeki meslekler çocuklarının meslek seçimini büyük ölçüde etkilemediği görülmüştür.

S.5. Ailenizin eğitim düzeyi sizin meslek seçimlerinizde etkili mi?

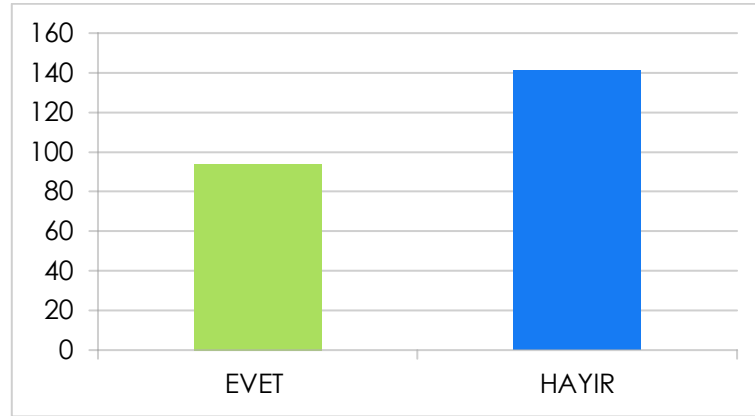
Anne-babanızın eğitim düzeyi sizin meslek seçimini etkiliyor mu sorusuna öğrencilerden 206'sı (%87'si) hayır cevabını, 29'u (%13'ü) evet cevabını vermiştir. Bu sonuçlara bakıldığında anne babaların eğitim düzeyleri çocuklarının meslek seçimini büyük ölçüde etkilemediği görülmüştür.

S.6. Ailenizin mesleklere karşı ön yargısı meslek seçiminde etkili mi?

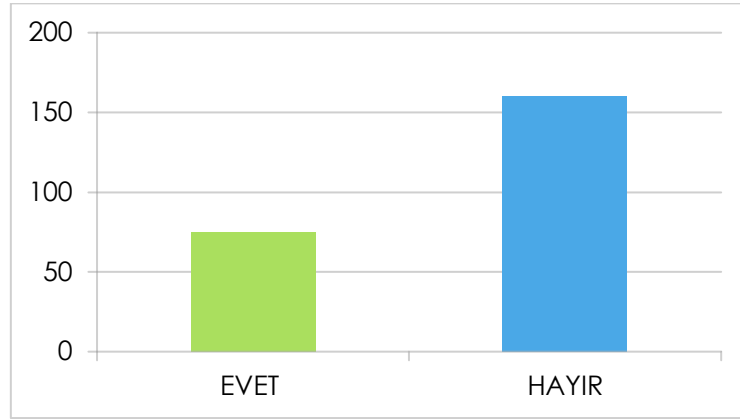
Anne-babanızın mesleklere karşı ön yargısı sizi etkiliyor mu sorusuna öğrencilerden 189'u (%81'i) hayır cevabını, 46'sı (%19'u) evet cevabını vermiştir. Bu sonuçlara bakıldığında anne babaların mesleklere karşı önyargılı olmalarının meslek seçimini büyük ölçüde etkilemediği görülmüştür.

S.7. Ailenizin sosyo-ekonomik düzeyi meslek seçiminde etkili mi?

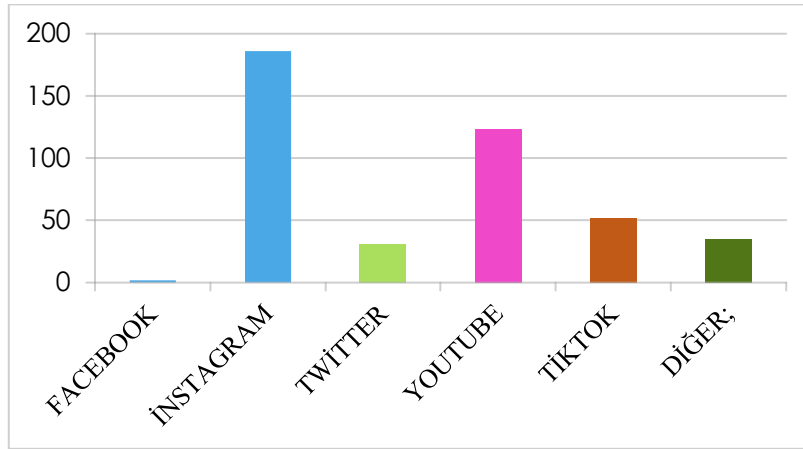
Ailenizin sosyo-ekonomik düzeyi meslek seçiminde etkili mi sorusuna öğrencilerin 141'si (%60'ı) hayır cevabını, 94'ü (%40'ı) evet cevabını vermiştir. Bu sonuçlara bakıldığında ailelerin ekonomik düzeylerinin meslek seçiminde etkili olup olmaması konusunda katılımcıların dağılımlarına bakıldığında diğer etkenlere göre farklılaşma çok fazla olmadığı ve sosyo-ekonomik düzeyin belli bir düzeyde etkili olduğu görülmüştür.

S.8. Meslek seçimi yaparken sosyal medyanın bir etkisi var mı?

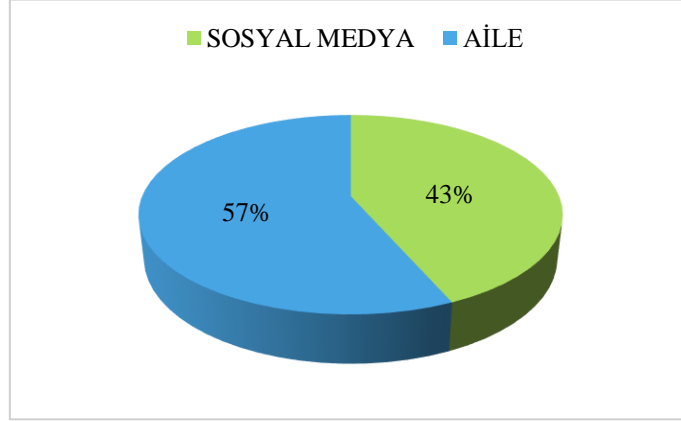
Meslek seçimi yaparken sosyal medyanın bir etkisi var mı sorusuna öğrencilerin 160'ı (%68'i) hayır cevabını, 75'i (%32'si) evet cevabını vermiştir. Bu sonuçlara bakıldığında büyük çoğunluğunun meslek seçimi yaparken sosyal medyadan etkilenmediklerini ifade etmişlerdir.

S.9. En çok hangi sosyal medya uygulamasını kullanırsınız? (Birden fazla işaretleme yapabilirsiniz?)

En çok hangi uygulamaları kullanırsınız sorusuna katılımcıların büyük çoğunluğu sosyal medya uygulamalarından İnstagram ve Youtube'u kullandıkları görülmüştür. Ankete katılan 235 öğrenciden hiç kimse Facebook uygulamasını kullanmadığını belirtmiştir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin kullandıkları uygulamaların aynı zamanda günümüzde en çok kullanılan uygulamalardan oldukları görülmüştür.

S.10. Tüm soruları gözden geçirecek olsak meslek seçimi yaparken öğrenciler en çok ailenin mi yoksa sosyal medyanın mı etkisinde kalyorsunuz?

Öğrencilere tüm soruları gözden geçirip meslek seçiminde “sosyal medya” mı “aile” mi daha etkili sorusuna %57’si ailenin, %43’ü ise sosyal medyanın daha etkili olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmanın amacına ilişkin öğrenilmesi gereken etken bu soruda yer almaktadır. Öğrencilere bu soru doğrudan sorulmamış olup az çok seçme sebeplerini de ortaya çıkarmak amacıyla diğer sorulardan da faydalanılmıştır. Anket sorularının genel olarak bakıldığı için kişisel olarak kesin bir nedenden söz edilememektedir.

3.2 Sonuç ve Öneriler

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen sonuçlara ve benzer konularda araştırma yapmak isteyen araştırmacılar için çeşitli önerilere yer verilmiştir

Araştırmanın sonucu

Meslek seçimi, bireyin hayatında alacağı önemli kararlardan bir tanesidir. Meslek seçimi yaparken birey, kendisine çalışma alanı ve yaşam şeklini belirlemiş olur. Belirlediği bu yolda bilgi, beceri ve donanımlarıyla kendisini kanıtlamaya çalışır, Birey; kendi yetenek, ilgi ve istekleri doğrultusunda meslek seçimini yaptığında, seçtiği alanda başarılı, verimli ve mutlu olur. Bireysel özelliklerini ele almadan herhangi bir şekilde seçim yaptığında başarısız, verimsiz ve mutsuz olur. Bu nedenle birey, meslek seçerken kendi özellikleri ile seçeceği mesleğin nitelikleri arasında uygunluk olmasına dikkat etmelidir.

Bu araştırmada lise son sınıf öğrencilerinin meslek seğiminin aile ve sosyal medya değişkenleri açısından belirlemek amacıyla okul türü, algılanan sosyo-ekonomik düzey, algılanan anne-baba tutumu, ve sosyal medyada günlük geçirilen süre ve diğer değişkenler açısından incelenmiştir.

Meslek seçiminde biręok faktörün etkili olduğu da göz önüne alınarak, Araştırmada Somada bulunan ve araştırma kapsamında belirlenen 12. sınıf öğrencilerinin katılımıyla yapılan anket sonuçlarından görüldüğu üzere sosyal medya ve aile değişkenleri iğerisinden meslek seçiminde ailenin sosyal medyaya göre daha fazla etkilediği görülmüştür. Okul türlerine göre bakıldığında elde edilen bulgular okul türlerine göre değişiklik göstermektedir. Genel olarak aile meslek seçiminde etkili olduğu görülmekle birlikte öğrencilerin başarılarına göre de aile tutumlarının meslek seçimi sürecinde de değişiklik gösterdiği görülmüştür. Öğrencilerin günün ortalama 2-4 saatini de sosyal medyada geğirdikleri görülmektedir. Geçirilen sürenin iğeriği hakkında bilgi sahibi olunmamakla birlikte, geçirilen sürenin öğrencilerin gelişimini, alacağı kararları ve günlük yaşamını da etkileyebileceği anket sonuçlarına göre %43'ünün meslek seçiminde sosyal medyadan etkilendiği sonucunda düşünölmektedir.

Öneriler

Araştırmadan elde edilen sonuçlara ortaöğretim kademesinde göre yapan okul psikolojik danışmanlarına, öğrencileri ve velileri sosyal medyayı bilinęli ve faydalı kullanmaları konusunda bilgilendirmeleri önerilir.

Özellikle sosyal medya uygulamalarında fazla vakit geğiren öğrencilerin ailelerine, öğrencilerin sosyal medya kullanımını denetlemeleri ve kontrol altına almaları önerilir.

Öğrenciler tercihlerini yaparken ailelerinin kendilerine baskı yapmaması, onların ilgi ve yeteneklerini göz önünde bulundurarak, fikir alışverişi yapıp tercihi öğrencinin kendisine bırakmalıdır.

Öğrenciler tercihlerini yaparken; tercih edecekleri bölümle ilgili araştırma yapmalı, okulunun rehberlik bölümüyle görüşmeli, ilgi ve yeteneklerini göz önünde bulundurmalı, ailesinin baskısına ya da sosyal medyada özendikleri mesleklere maruz kalmadan kendi isteklerini göz önünde tutmalı ve kulaktan dolma bilgilerle değil bilinęli bir şekilde tercih yapmalıdır.

KAYNAKÇA

- Kutluca, V. (2020). *Lise öğrencilerinin sosyal medya tutumları ile meslek seçimine ilişkin akılcı olmayan inançları arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Master's thesis, Kırıkkale Üniversitesi).
- Naiboğlu, G. (2020). *Kız Anadolu İmam Hatip Liselerindeki Öğrencilerin Meslek Seçimi Ve Kariyer Yönelimleri Üzerine Bir Olgubilim Çalışması*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi.
- Özcan, M., ve Eranlı, A. K. (2018). Meslek Seçimi Kapsamında: Anne Baba Tutumu Ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 7(2), 1291-1304.
- Soysal, A., ve Arıcıoğulları, K. (2021). Meslek Seçiminde Yeterlilik Ve Meslek Seçimini Etkileyen Faktörler: Sağlık Yönetimi Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(3), 2138-2153.
- Tanhan, F., ve Yılmaz, Ü. (2017). Öğrencilerin kariyer seçimlerinde aile ve sosyal medyanın etkisinin incelenmesi: Bir odak grup çalışması. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(35), 35-47.
- Vurucu, F. (2010). *Meslek lisesi öğrencilerinin meslek seçimi yeterliliği ve meslek seçimini etkileyen faktörler* (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).